

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Regimine Ecclesiae Episcopalis In Octo Libros Distributus

Antonelli, Giovanni Carlo

Velitris, 1650

De quaestionibus, seu Tortura. Cap. XLIV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11401

- S V M M A R I V M.**
- 1 Tortura est Iudici arbitraria.
- 2 Antequam Iudex ad torturam procedat constare debet de corpore delicti, limitatur num. 3.
- 4 Item requiritur, quod delictum sit graue, & quod pro tali delicto imponatur poena corporalis.
- 5 Quid si imponatur poena excommunicationis, vel depositionis.
- 6 Ad torturam requiruntur indicia legitime probata.
- 7 Item precedere debet formatio Inquisitionis, litis contestatio: repetitio testium, & publicatio processus.
- 8 Item Iudex dare debet terminū reo ad se defendendum cum copia indiciorum.
- 9 Reus eo die, quo aliquid comedit, vel bibit, torqueri non debet, nisi post nouem, vel decem horas.
- 10 Ita tortura inferenda est, ut reus saluus sit innocentiae, vel supplicio.
- 11 Quae tormentorum genera hodie sint in usu.
- 12 Tortura inferri non debet, nisi quando veritas aliunde haberi non potest.
- 13 An possit Iudex reum conuictū torquere.
- 14 Quae persona torqueri non debeant.
- 15 Quando tortura inferri non potest, Iudex procedere debet ad ulteriora in expeditione causae.
- 16 Quid si reus torquetur, & in tormentis fatetur.
- 17 Et quid si in tormentis fatetur.
- 18 Quando confessio rei sit nulla.
- 19 Reus sponte confessus absque alia ratificatione damnatur.
- 20 An Reus in criminalibus possit appellare.
- 21 Quando Iudex possit torturam repetere.
- 22 Tortura non est repetenda ultra tertiam vicem.
- 23 Tormentum vigiliae nunquam est repetendum, ibidem.
- 24 Quid si reus iterum positus in tormentis consteatur, & deinde in ratificatione iterum neget.
- 25 Ante repetitionem danda est reo copia indiciorum.
- 26 In tormento finis non potest reus detineri ultra horam.
- 27 In tormento vigiliae potest reus detineri longiori tempore.
- 28 Reus torqueri debet tribus diebus separatim.
- 29 An possit Iudex diuidere torturam.
- 30 Si reus debilis sit, & delicatus vel in tormentis defecerit, tortura non repetitur.
- 31 Testes inhabiles, vel à iure non probati non probant sine tortura.
- 32 Inhabilitas proueniens ex causa inimicitiae non purgatur per torturam.
- 33 Testes inhabiles qui sint.
- 34 Si plures sint testes inhabiles, non omnes torquendi sunt, sed duo, vel tres.
- 35 A quo sit inchoanda tortura.
- 36 Quando testes inhabiles torqueantur.
- 37 Quando credatur satellitibus.
- 38 An ad torturam testis inhabilis requirantur indicia.

- 38 Quinam veniant sub nomine
vilium personarum.
- 39 An testes inhabiles sufficiant ad
condemnandum reum pœna or-
dinaria.
- 40 Quando testis torquetur uti va-
rius, regulariter statur ultimo
dicto: limitatur num. 41. 42. 43.
44. 45. & 46.
- 47 Index torquere potest testem re-
cisantem dicere re. itatem, Item
potest torquere reum nolentem
respondere. ibidem.
- 48 Quando testis in tali casu tortu-
re subijciendus sit.
- 49 Clerici, nobiles, & alij in digni-
tate constituti etiam verisimili-
ter informati non torquentur.

C A P. XLIV.

De Quæstionibus, seu tortura.

§ I.

Quando Index possit reum
subycere torture.

- 1 **T**orturam esse Iudici
arbitrariam constat
ex l. quæstionis modū
ff. de Quæst. & dicit
Clar. in Pract. cri-
min. §. fin. q. 64. vers. nunc de gra-
dibus, & vers. ultimo viden-
dum Loccatell. de Quæstion. Iudic.
insp. 4. num. 50. & 54. & alij.
- 2 Notandum tamen est, quod an-
tequam Index ad torturam pro-
cedat, constare debet de corpo-
re delicti l. 1. §. item illud ff. ad Syl-
lan. Loccatell. loco cit. num. 4. Clar.

diq. 64. vers. debet autem, & alij co-
muniter.

3 Limita in crimine falsi, furti,
hæresis, adulterij, & in alijs, quæ
sunt difficilis probationis Gabr.
commun. conclus. l. 7. concl. 17. per
tot. Rice. in Prax. for. Eccles. par. 2.
ref. 324. Loccatell. d. insp. 5. num. 6.
idem dicendum, si Dominus non
compareat, neque reperiatur;
tunc enim serui torquentur, quia
præsumitur ab illis interfectus,
etiamsi aliunde non constet de
occiso iuxta l. & si certus §. si
vnus ex Dominis ff. ad Syllan. cu-
ius dispositio procedit etiam in
libero homine: & ideo si socius
itineris non reperitur, consocius
torquetur concurrentibus tamen
alijs adminiculis, & præsumptio-
nibus, ex quibus præsumatur ab
eo occisus, etiamsi de corpore
delicti non constet: & si fateatur,
condemnatur Clar. in §. fin. q. 4.
vers. quando verò, & alij, quos re-
fert, & sequitur Loccatell. d. insp. 5.
num. 288. verum quia tunc agitur
de magno præiudicio, mors de-
bet plenè, & concludenter pro-
bari per testes de visa, nec suffi-
cerent testes de fama publica, aut
de auditu alieno Bart. in l. 2. §. si
dubitetur nu. 2. ff. Quem. test. aper.
& alij apud Loccatell. loco cit. nu.
289. vbi etiam dicit, quod ante-
quam in tali casu procedatur, ar-
bitrio Iudicis datur terminus ad
perquirendum eum, qui ignora-
tur, vbi sit, inspecta personæ, &
locorum qualitate, interim ta-
men cogendi sunt imputati de
homicidio ad præstandam fide-
iussionem de se representanda
Dddd toties

tories quoties. &c. licet de cada-
uere non appareat, *ut d. Clar. d.*
q. 4. v. quando verò *in c. 1. I.*
Addit Ricc. in *Collect. dec. 730.*
par. 3. quod etiam in crimine
Assassinij ad torturam deuenitur,
etiã si non constet de corpore
delicti.

4. Secundo requiritur, quod deli-
ctum sit graue *Gandin. de Malef.*
tit. de Question. num. 2. Boss. tit. de
Indic. & consid. c. 6. num. 92. in
leuibus enim delictis, omittitur
tortura, alias reus ex modo pro-
bandi grauius puniretur, quam
ex modo condemnandi *Loccatell.*
d. insp. 5. num. 2. & 287. Lexan. in
sum. 10. 4. ver. fortuna Regularium
num. 6. nisi fortè reus esset per-
sona vilis, quia tunc etiam pro
leuibus delictis tortura infertur
secundum *Paul. Grillan. in tract.*
de Question. q. 5. num. 5. & 6. Loc-
catell. num. 15. & ita seruari dicit
Ricc. in Collect. dec. 2263. par. 6.

Item requiritur, quod pro tali
delicto imponatur pœna corpo-
ralis *Clar. d. q. 64. vers. praterea.*
Loccatell. vbi supra num. 11. Ricc.
in Prax. par. 2. ref. 414. & ideo vbi
venit imponenda pœna pecunia-
ria, vel exilij, vel relegationis
ad tempus, non est locus torture;
quod etiam procedit, quando
pro delicto pœna arbitrio Iudicis
imponitur: quia etiam in arbi-
trarijs non infertur tortura, vbi
verisimiliter boni viri arbitrio ex
consuetudine, & ex delicti, ac
personarum qualitate pœna venit
arbitranda pecuniaria, & non cor-
poralis, *Ricc. in Prax. v. supra*
par. 2. d. ref. 414. vbi citat Bald. in l.

nullus C. de exhib. reis. Cirill. de
Relaxat. Carcerat. tit. de fideiuss.
reor. num. 11. Farinad. de Carcer.
& carcerat. q. 33. num. 54.

Obseruat tamen idem Ricc. in
Collect. dec. 2268. par. 6. quod tor-
tura inferri potest etiam pro re-
pecuniaria, si habeat crimen
annexum, ac proxima præcedat
indicia, & veritas aliter haberi
non possit.

5. In delictis quoque ecclesiasti-
cis, in quibus imponitur pœna ex-
communicationis, ad torturam
procedi potest: quia excommu-
nicatio reputatur pœna capitalis,
cum separet animam à gratia
Dei, qui est vita animarum *Vulp.*
in Prax. iudic. cap. 46. num. 13. sed
hoc casu tortura debet esse leuis,
ut d. Loccatell. d. insp. 5. num. 19. &
287. idemque dicendum, quando
imponitur pœna depositionis, quia
tunc reputatur graue, illud deli-
ctum, pro quo imponitur: secus
si infligatur pœna suspensionis,
quia hæc exilio ad tempus com-
paratur. *Ricc. in Prax. for. eccles.*
par. 2. ref. 414.

6. Tertiò adesse debent contra re-
um indicia legitimè probata, &
ad torturam sufficientia: quod Iu-
dicis arbitrio relinquitur *Boss. d.*
tit. de Indic. & consider. numer. 30.
Gandin. d. tit. de Question. nu. 13.
Clar. vbi supra vers. dixi quoque
& vers. debet igitur Bonifac. de
Vitalin. in tract. de Malef. rubr.
Quæ indic. deb. præced. torm. num. 1
& seq. Loccatell. d. insp. 5. nu. 7. hu-
iusmodi verò indicia debent esse
propinqua, & vrgentia, nõ autem
remota, & leuia *Ricc. in Collect.*
dec.

dec. 2263. par. 6. tunc autem indicia continentur sufficientia, si ad sit saltem semiplena probatio, ut dicitur DD. quos refert, & sequitur Dian. par. 4. tr. 6. ref. 6. & 7. vel si talia sint, ut sola confessio deesse videatur l. 1. ff. de Quæstion. Gaudin. d. tit. de Quæst. num. 3. Bald. de Perigl. in tr. de Quæst. cap. 1. nu. 2. in fin.

In dubio autem ad torturam non est deveniendum Clar. d. q. 64. vers. hoc autem. idemque dicendum est, quando indicia profisco eliduntur per indicia Inquisiti Guaz. to. 2. lib. 1. defens. 30. in 4. num. 23. quem refert. Dian. par. 4. tr. 6. ref. 2. luerf. & tandem, & est communis opinio.

Observa tamen, quod licet Reus possit torqueri ex dicto vniustestis omni exceptione maioris deponentis de delicto iuxta communem DD. sententiam id tamen non procederet, si Reus esset bonæ famæ, quia tunc alia etiam indicia essent necessaria, ut sententiunt DD. apud Dian. par. 4. tr. 6. ref. 6. precedentis enim vitæ merita plurimi aestimantur l. 3. §. sed si ex improbitate non omnes §. à Barbaris ff. de ne milit.

7. Quarto præcedere debet formatio Inquisitionis, litis contestatio, repetitio testium parte citata, & publicatio processus; quia à tormentis non est incipiendum l. 4. ff. de Quæst. Boss. d. tit. de Indic. & consider. c. n. 126. Loccatell. d. in sp. 5. num. 21. & seq.

8. Quinto iudex terminum dare debet reo ad se defendendum cū copia indiciorum l. vnus §. cogni

turum, ubi Bon. ff. de Quæst. Gaudin. d. tit. de Quæst. num. 23. Bald. de Perigl. d. tr. de Quæstion. cap. 2. num. 6. siue reus id petat, ut tenet Boss. loc. cit. nu. 79. Bonifac. de Vitalin. in rubr. Quæ indic. deb. præced. torm. num. 10. siue non Bald. de Perigl. loco cit. cap. 2. num. 6. & alij apud Loccatell. d. in sp. 5. nu. 37. & seq. Dian. par. 4. tr. 6. ref. 2. ubi etiam obseruat, quod in causa hæresis non publicantur nomina testium, neque aliæ circumstantiæ, ex quibus deueniri possit ad ipsorum testimonium notitiam ex decreto Sæc. Congreg. Cardinalium die 14. Julij 1566. & tunc non tantum vnus terminus concedendus est, sed tres, & plures Boss. d. tit. de Indic. & consid. num. 80. Loccatell. ubi supra, num. 40. & seq. alias non data copia indiciorum contentia est nulla Ricc. in Collect. decis. 2120. par. 6. Quare utiura sua reus melius deducat, si non habeat aliquem, qui pro eo compareat, Iudex dare illi debet advocatum iuxta tex. in l. 1. §. ait. Prætor ff. de Postul.

Præterea post decretam torturam Iudex expectare debet per decem dies ita, ut nihil possit innovare pendente termino ad appellandum secundum Ricc. in Collect. dec. 2777. par. 5. & decis. 2263. par. 6. ubi dicit, ita seruari in magna Curia Vscarie: quod procedere potest, quando reus non habuit terminum cum copia indiciorum ad se defendendum: sed si habuit terminum, & suas fecit defensiones, tunc enim si reus indicia non purgauerit, poterit Dddd 2. etiam

etiam non obstante appellacione interposita torqueri, ut dicunt *De* apud *Loccatell. d. inspect. 5. num. 57.* ubi subdit, quod in dubio debet Iudex supersedere.

Addit *Loccatell. loco cit. nu. 47.* quod etiam in alijs criminibus prater haresim non publicantur nomina testium, quando reus est potens, & periculum imminet, ne testes offendantur: unde in tali casu inolevit practica, quod dentur nomina testium confusa, & separata a dictis testium, ne reus sciat id, quod a quolibet eorum dictum fuerit.

9 His adde, quod reus eo die, quo aliquid comederit, vel biberit, torqueri non debet, nisi post novem, vel decem horas, *Clar. in 9. fm. q. 64. vers. decreta tortura,* ubi dicit, quod ita communiter servatur; alij tamen censent, satis esse, si post sumptione cibi, vel potus octo, vel etiam sex, aut quinq; horae effluerint, ut d. *Farinac. & alij apud Loccatell. d. Insp. 5. nu. 74.* sed a communi practica non est recedendum,

10 Notandum secundo, quod ita tortura inferenda est, ut reus saluus sit innocentia, vel supplicio iuxta textum in l. *questionis modis ff. de Question. & ideo dum reus est in tormētis, Iudex debet semper assistere* *Dian. p. 4. tr. 6. ref. 17. Loccatell. d. inspect. 5. numer. 104. ubi citat Menoch. de Arbitr. cas. 340. numer. 13. lib. 2. & Farinat. q. 37. num. 143.* unde reus torqueri non debet novis, aut exquisitis modis, sed tantum consuetis, & a iure approbatis, quale est tormē-

tum funis, de quo in *Innullus, ubi glos. G. ad l. Ful. maies. Clar. d. q. 62. versitem debet Boff. in tit. de Tortur. n. 13. & 40.* ubi etiam dicunt, quod si reus non potest propter debilitatem, vel aliam causam, sine torqueri, torquetur igne apposito ad plantas pedum: subditq. *Clar. loco cit.* quod extra hos duos modos reus in statu Mediolani non torquetur, *Ordub. n.*

11 Sed apud nos in statu ecclesiastico quatuor tormentorum genera sunt in usu: videlicet tormentum funis: tormentum vigiliae, quod frequentatur in atrocissimis delictis concurrentibus urgentissimis indicijs: tormentum taxillorum, quo utuntur Iudices, quando reus torqueri non potest tormento funis: & tormentum sybillorum, quod infertur regulariter mulieribus, senibus, ac minoribus, qui ratione sexus, vel aetatis tormento funis applicari nequeunt, ut post *Farinac. & alios notat Loccatell. de quest. Indic. insp. 1. num. 47. & 37. cum seq.*

12 Notandum 3. quod cum tortura sit remedium subsidiarium, ideo inferri non debet, nisi quando veritas aliunde haberi non potest, *l. edictum l. Duvius Pius ff. de Quest. l. quoties C. eod. tit. Gandin. d. tit. de Quest. numer. 1. & 11. Dian. p. 4. tr. 6. ref. 1. Ricc. in Collect. decis. 263. var. 6. & alij communiter.* unde si extant probationes, ex quibus reus convincitur, a tortura abstinendum est *Boff. tit. de Indic. & consider. nu. 129. Ricc. in Collect. dec. 730. par. 3. & commu-*

mem dicit Clar. d. q. 64. vers. debet
etiam Lezan. in Sum. 10. 3. in ver.
tortura nu. 5. Loccatell. d. in sp. 5. n.
52. & 263. cum seq. sed condem-
nari potest reus, etiamsi delictum
non confiteatur, et desisum re-
fert Ricc. in Collect. decis. 2263. p. 6.

13 Quare non possunt Iudices reū
conuictum torquere eo sine, vt
delictum ore proprio fateatur, ne
per appellationem sententia su-
pendatur: hæc enim praxis peri-
culosa semper mihi visa est, illam-
que reiiciunt Ludouic. dec. Lucen.
23. Garz. dec. 40. quos refert idem
Ricc. in d. collect. decis. 2263. par. 6.
ex ea enim sequitur, quod qui
conuictus est, quique vna vice pu-
niri deberet, bis puniatur, vt re-
fere notat Boss. loco cit.

Observant tamen Doctores, quod
reus etiam sufficienter conuictus,
vel confessus in atrocioribus cri-
minibus torqueri potest super so-
cijs, & super alijs criminibus, etiā
si de ijs indicia non extant, præ-
missa protestatione, sine præiudi-
cio conuicti, vel confessi criminis,
vel si est condemnatus, sine præiudi-
cio condemnationis, & hanc esse
communem obseruantiam dicit Gar-
din. d. tit. de question. nu. 19. Clar.
d. q. 64. vers. veritas est Gramat. dec.
34. num. 34. Bald. de Perigl. loco cit.
cap. 2. num. 5. Boss. d. tit. de Indic. &
confid. num. 137. & 156. quibus ad-
de Ricc. in col. ect. decis. 1568. par. 5.
vbi dicit, quod reus tortus super
homicidio potest interrogari de
furto, etiamsi non extant indicia,
ac puniri etiam pœna ordinaria,
si aliud delictum fateatur.

Verum hæc praxis procedere po-

test vel quoad hereticos, qui ex
stilo Romanæ, & vniuersalis In-
quisitionis etiam sine vilo indicio
complicum torquentur super cō-
plicitibus ex decreto Pij V. apud
Dian. par. 4. tr. 6. ref. 27. vers. notan-
dum est tamen: vel quoad falsifi-
cantes monetam iuxta l. 1. C. de
fals. monet. vel quoad alios reos dif-
famatos, quod alia crimina com-
miserint, quales sunt latrones fa-
mosi, viarum grassatores, ac pu-
blici Assassini: non autem quoad
alios delinquentes simplices, qui
si capti sint pro vno crimine, de
alijs, de quibus indicia non ex-
tant, interrogari non debent, vt
d. Loccatell. d. in sp. 5. num. 237. Bo-
nifac. de Vitalin. de Malefic. in
rubr. que indic. deb. præc. tormen. n.
7. & desisum refert idem Ricc. in
collect. decis. 2263. par. 6. & tunc tor-
tura debet esse moderata, nec ex-
cedere debet mediam horam, vt
cum Farinac. Guazz. & alijs dicit
Loccatell. d. in sp. 5. num. 222.

14 Notandum 4. quod Doctores,
& Advocati, Equites, Doctores
militum, alięque personę nobi-
les, vel in dignitate constitutę, mi-
nores 14. annis, senes, ac mulie-
res regulariter non torquentur,
nullus C. ad l. Iul. maiest. Ricc. in
collect. decis. 129. p. 1. & decis. 1862.
par. 5. & communem dicit Clar. in
S. fin. q. 64. vers. quero, an Doctores
& vers. seq. Boss. in tit. de Indic. &
confid. nu. 110. & seq. Bald. de
Perigl. in tract. de quest. cap. 1. n. 4.
Paul. Grillan. eodem tr. q. 5. nu. 5. &
6. Gardin. tit. de question. num. 7. &
seq. Bonifac. de Vitalin. in rubr. de
question. & torm. num. 2. & alijs re-
lati

lati in Syntag. opin. comm. tit. de
question. cap. 2.

Et eodem iure gaudent Surdi, ac
muti, Clerici præsertim in sacris
constituti, obsessi à Dæmone, su-
riosi, ac mente capti, qui que-
re ipsi vitales sunt, si ex tortura ta-
lites cruciarentur, vt ex ea de-
bilitarētur in aliquo membro, seu
alias efficerentur inutiles, vt di-
cunt DD. apud Loccatell. de quest.
iudic. insp. 4. num. 8. & seq. & insp.
5. num. 199. & seq.

Limita in proditoribus, ac reis
criminis læsæ maiestatis Diuine, &
humane, falsi, ad priuati carceris,
qui non obstante priuilegio tor-
quētur d. l. nullus C. ad l. Iul. maiest.
Bald. de Perigl. in d. tr. de question.
cap. 1. num. 4. Boff. d. tit. de Indic. &
consid. nu. 115. Farinac. de Heret.
q. 185. §. 8. num. 125. quem refert
Loccatell. insp. 4. nu. 46. Dian. p. 4.
tr. 6. resol. 29. ademque dicendum
est de reis aliorum grauiorum
criminum, qui de consuetudine
torquentur, vt d. Boff. d. tit. de In-
dic. & consider. num. 103. Gandin.
d. tit. de question. num. 38. Ricc. in
collect. dec. 129. par. 1.

Addit Loccatell. d. insp. 4. num.
37. quod regulariter cōsulto Prin-
cipe nulla dignitas, neque priui-
legiū excusat à tortura per l. nul-
lus C. ad l. Iul. maiest. quod intel-
lige præcedentibus legitimis indi-
cijs: nam tortura ad mandatum
Principis sine indicijs inferri non
debet Riccius in collect. dec. 2263.
parte 6.

Obserua tamen, quod ad tor-
quendos supradictos priuilegia-
tos requiruntur indicia vrgentio-

ra, & grauiora ijs, quæ contra
alios à iure requiruntur: & tunc
leuius etiam torquendi sunt, quā
ceteri: nec semper tormento su-
nis, sed loco illius adhiberi potest
tormentum sybillorum, præsertim
in minoribus, mulieribus, & se-
nibus, & similibus personis: quod
arbitrio Iudicis relinquatur, qui
considerare debet qualitatē per-
sonæ, facti, indiciorum, & aliarum
circumstātiarum Clar. d. q. 64. vers.
non etiam debet Loccatell. loco cit.
insp. 1. num. 55. & insp. 4. num. 40.
& seq. Ricc. in Prax. for. eccles. p. 1.
ref. 529. & par. 2. ref. 414. Vulp. in
Prax. iudic. cap. 46. num. 11. Lexan.
in sum. tom. 3. ver. tortura Regula-
rium num. 1. Dian. par. 4. tr. 6. resol.
29. in fin. & ref. 35. & 36. & alij re-
lati in Syntag. opin. comm. tit. de
Question. cap. 1. vers. tortura non
adhibetur.

Vbi verò probabilitèr dubitari
potest de aliquo accidenti cum
mortis periculo, debet omninò
Iudex à tortura abstinere arg. l.
questionis modum ff. de question.
& ideò infirmi, aut valerudinarij,
aut aliquo membro debilitati, seu
alias inhabiles ex aliquo acciden-
ti ad sufferendum tormenta, qui
que difficultatem anhelitus patiu-
tur, vel gallico, aut comitiali si-
ue herculeo morbo, vel lepra,
aut assiduo capitis dolore, aut
chatarro, podagra, chitagra, pa-
ralisia, aut simili agritudine labo-
rant, torqueri non debent, vt di-
cunt DD. quos refert & sequitur
Loccatell. de Quest. iudic. insp. 2. n.
20. & seq. & insp. 4. nu. 8. & seq. vbi
etiam notat, quod in casu con-
tin-

tingenti vocari debet Medicus peritus, qui medio iuramento referat, an tales personæ tormento finis, vel saltem alio tormenti genere sine periculo torqueri possint, nec ne, & iuxta illius relationem proceditur, ut obseruat etiam Dian. par. 4. tr. 4. ref. 29.

Mulieres verò prægnantes non solum non debent torqueri l. prægnantis ff. de Pœn. sed neque terri possunt l. 1. §. impuberis ff. Ad Syllan. Vnde cõsuetudo obseruat, ut etiam post partum editum non torqueantur, nisi elapsis 40. diebus purgationis, ut d. Clar. in Pract. crim. d. §. fin. q. 64. vers. quæritur modo.

25. Notandum 5. quod in ijs casibus, in quibus tortura ob infirmitatem, vel aliam iustam causam inferri non potest, Iudex procedere debet ad vteriora in expeditione causæ: & quidem si reus testibus sit conuictus, poterit condemnari ad penam ordinariam iuxta tex. in l. qui sententiam C. de pœnis. mutis, ac Surdis exceptis, qui cum non intelligant ea, quæ contra ipsos deponunt testes, neque possint obycere contra eorum dicta, & personas, non sunt condemnandi in penam ordinariam, præsertim si pœna ordinaria delicti esset capitalis: nisi ex testibus de visu, & propria confessione, vel signis, & nutibus mediâre interprete Iudex esset certus de delicto, ut d. Loccatell. de Quæst. Iudic. in sp. 4. num. 61.

Si verò adsint tantum indicia ad torturam sufficientia, & tortura ex rationabili causa omitta-

rit, poterit reus condemnari in aliquâ penâ extraordinariam, videlicet in pœnam exilij, vel pecuniariam Baiard. ad Clar. q. 64. n. 72. Menoch. de Præsumpt. l. 1. q. 92. num. 3. quos refert Loccatell. d. in sp. 4. num. 55. Dian. par. 4. tr. 6. ref. 18. & 35. in fin. Ricc. in Collect. dec. 133. par. 1. quod intellige, dummodo indicia sint indubitata iuxta l. fin. ubi glos. C. de Probat. Clar. §. fin. q. 20. vers. scias tamen Loccatell. in sp. 5. num. 313.

Obserua tamen, quod in crimine assassini, hæresis, & alijs atrocissimis delictis potest quis ex præsumptionibus, & indicijs indubitatis accedente mala fama, inquisiti ad penam ordinariam, etiam capitalem cõdemnari, præsertim si huiusmodi præsumptiones sint positæ à iure l. si qui C. de Adul. Ricc. in Collect. dec. 1561. par. 5. & communem dicit Boff. in tit. de Conuict. num. 29. Clar. in §. fin. d. q. 20. vers. scias etiam, & vers. item scias. Sed si indicia non sunt ad torturam sufficientia, reus erit in tali casu absoluendus Boff. in tit. de Senten. num. 65. & seq. Paul. Grillan. in tract. de Relaxat. carcer. in tit. de absolut. Innoc. Ricc. in Collect. dec. 1567. par. 5. Addit Loccatell. d. in sp. 5. nu. 191. quod etiam in leuibus delictis potest reus ex indubitatis indicijs ad penam ordinariam condemnari.

16. Notandum 6. quod si reus torqueretur, & in tormentis negat, tunc tamquam purgatus ab indicijs est absoluendus, vel relaxandus cum cautione de se representando quasi puram veritatem dixisse vide

deatur *glosicōmun:recepta in l:edit-
ctum ver:efficacissimas ff: de Quē-
stion.Ricc:in Collect:dec:730.par:3:
Loccatell.d.insp.5.num:200. & itā
communiter servatur, ut d.Gram-
mat.dec.96.num.2. & 3. dummodō
secundū qualitatem delicti, &
indiciorum tortus fuerit, ut d.
Didac.Canter.in qq.crimin. cap.2.
de Probat.per.test.q.1.num.65. quē
refert Dian.par.4. tr.6.ref:33. &
hec absolutoria, ab obseruatio-
tione iudicij, appellatur *Ricc:in
Collect.dec.2263.par.6. Limita,*
quando delictum esset graue, &
concurreret mala fama Inquisiti:
vel si reus ex præsumptionibus
vehementissimis, & indubitatis
conuinceretur: tunc enim posset
reus condemnari in pœnam pe-
cuniariam, vel exilij *Grammat:
dec:96.num:5. & seq: Gabr:comm.
conclus:lib:7.concl:19.num:8: Loc-
catell: insp. 3. num. 21. & est com-
munis opinio: quamuis alij cen-
seant, posse iudicem in tali casu
etiam pœnam tiremij, vel aliā
corporalem imponere excepta
capitali, ut d.Boss.apud Dian. par.
4:tr.6:ref:33. & itā fuit iudicatum
in Regio consilio Neap. ut refert
Grammat.dec:42. & d.dec:96.in
fin:Ricc:in Collect: dec: 1561. &
1567.par: 5. & ita seruari testatur
Clar.S.fin.q: 20: vers: scias tamen
Ambrosini in tract. de mod: form:
process:inform:lib. 4.c.4: in fin. &
alij relati in Syntag.opin:comm:tit.
de Quæstion.cap:13.**

Addie Clar.d.q.64.vers: veritas
est Loccatell.insp. 3.num. 18. & 19.
quod si reus iam confessus, vel

conuictus interrogetur super cri-
mine non præmissa protestatione,
citra præiudicium confessi, aut pro-
batij criminis, & in tormentis per-
sistat in negatiua, diceretur pur-
gasse indicia, & probationes, &
ideō esset absolueudus: vel saltē
non posset in pœnam ordinariam
condemnari. immō etiamsi præ-
mittatur dicta protestatio, si ta-
men interrogetur reus super de-
licto, & nihil fateatur, indicia
purgasse censetur, & protestatio
tamquam cōtraria facta reycitur
*Grammat.dec.96.num.1. Loccate.l.
insp:ct. 5.num.222. Boss tit.de Co-
fess:per tortur:num:26. Dian:par:4:
tr:6:ref:32:Ricc:in Collect:dec:730:
par:3.*

Secus esset, si reus præmissa di-
cta protestatione interrogetur
tantum de alijs qualitibus, seu
circūstātijs, seu socijs delicti: quia
tunc si de crimine sit conuictus,
poterit condemnari in pœnam
ordinariam, ut supra diximus,
& notat Boss.in tit.de Sent:nu 70:
Clar.d.q.64.vers: veritas est Locca-
tell.d.insp:ct. 5.num.222. vbi addit,
quod tunc interrogatoria per ex-
tensum scribenda sunt per Nota-
rium, alioquin si reus sub gene-
rali interrogatorio opportunē
interrogatus, vel ad opportunam
interrogationem responderet, &
negaret delictum principale, di-
ctæ protestationi censeretur re-
nunciatum.

17 Si verō reus in tormentis fate-
tur, standum non est dictæ confes-
sioni factæ in tortura l. 2. C. iur.
appell. sed illam extra locum tor-
tu-

reus debet reus ratificare ad ban- cum iuris die sequenti, vel bre- uiori etiam tempore arbitrio Iu- dicis: dummodo tantum tempo- ris intercefferit, vt verisimile sit, dolorem cessasse, vt d. Clar. d. q. 64. vers. ceterum, & vers. circa hanc Gandin. d. tit. de questio. nu. 25. & 33. & alij; tunc tamen erit, si huiusmodi ratificatio fiat diuer- sis diebus, vt d. Loccatell. d. in sp. q. num. 211. Bonifac. de Vitalin. in rubr. de perseuer. post. tormen. vers. talis, videlicet post 24. horas, vt post Gom. & alios notat Dian. p. 4. in 6. ref. 22. vbi dicit, ita seruari in Curijs Inquisitionis Hispanice; ne que ad id requiruntur testes Bo- nifac. loco proxime cit.

Tunc autem ad effugiendā sug- gessionem, confessione minimè le- cta, monetur reus ad repetendū in substantia id, quod in sua cōfes- sione in tormentis facta pro veri- tate dixerit; & repetita per reum dicta confessione in substantia, deinde legitur confessio per ex- tensum, & perquiritur ab eo, an ea, quæ sibi lecta fuerint, sint illa eadem, quæ confessus fuerit post torturam, & an tamquam vera ra- tificare, & confirmare intendat Farinac. de Hæres. q. 185. §. 8. nu. 150. quem refert, & sequitur Dian. par. 4. tr. 6. ref. 22. vers. modum-
verò

Idemque dicendum de confes- sione metu tormentorum extor- ta, quando scilicet reus ad locum torture ducitur, & iudex commi- natur, quod nisi confiteatur, eum quæstioni subiciet: tunc enim ne- que statur tali confessioni, nisi ra-

tificatio subsequatur secundum Bald. de Perigl. in tract. de quest. & tormen. cap. 3. num. 1. & seq. Boff. in tit. de tortur. num. 3. Dian. par. 4. tr. 6. ref. 22. vers. notandum tamen est hi: Gandin. d. tit. de questio. n. 28. & 29. Bonifac. de Vitalin. d. ru- br. Quæ indic. deb. præc. tormen. nu. 4. contrarium tamen in practica seruari testatur Clar. d. q. 64. vers. nunc de gradibus Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. resol. 435. vbi dicunt, quod huiusmodi confessio in tali casu censetur sponte facta, non autem metu tormentorum.

Sequuta igitur ratificatione, si reus non reuocet suam confes- sionem, & de errore non doceat, poterit condemnari ad pœnam ordinariam delicti iuxta huius sen- tentiam: C. de Pgn. debet tamen Iudex ante sententiam confessio, seu conuictio dare terminum com- petentem ad faciendum suas de- fensiones Bonifac. in rubr. quæ Indic. deb. præc. tor. num. 10. Bald. de Perigl. d. tr. de questio. c. 2. nu. 7. Ricc. in collect. decis. 1774. par. 5. etiam si reus talem terminum non petierit Clar. d. §. fin. q. 49. vers. est igitur.

Quia verò aliquando reus me- tu tormentorum confitetur, & confessionem ratificat, ideò Indici- cis integritati relinquitur, an hu- iusmodi confessio sit probabilis, vel verisimilis, & an illi sit adhi- benda fides, vel non h. i. §. que- stioni ff. de quest.

Obserua tamen, quod si reus fateatur cum qualitate, propter quam delictum de iure non puni- tur, puta si fateatur homicidium

E e e e com.

commisisse ad sui defensionem, tunc si reus petat terminum ad probandum, concedi debet, alias torquetur, vt simpliciter fateatur secundum DD. quos refert, & sequitur Loccatell. d. insp. 5. num. 218. vbi etiam testatur, ita fuisse seruatum in Vrbe. sed contrarium tenet Gabr. commun. conclus. lib. 7. cōcl. 19. num. 16. Ricc. in collect. decis. 2263. par. 6. & alij asserentes, non posse reum torqueri, vt reiecta qualitate explicitè deponat, quorum sententia vt benignior in praxi sequenda est. Vnde reus in tali casu non probata huiusmodi qualitate puniendus non est pœna ordinaria, sed alia mitiori latè Gabr. d. lib. 7. concl. 19. nu. 7. Marant. de ord. iudic. par. 6. tit. de confess. num. 29. Grammat. decis. 5. numero 13. & 14.

Observa 2. quod torti, & facti ex confessione extorta per signa siue fit spontanea, siue per torturam, non debent pœna ordinaria puniri, vt post Bald. Farinac. & alios dicit Loccatell. d. insp. 3. num. 59.

8 Notandum 7. quod si reus tortus fuerit nullis legitimis præcedentibus indicijs, & confiteatur, talis confessio non valet, etiam si in ea perseverauerit l. Diuus §. ex quibus & l. pen. iuncta glos. ff. de quest. Bald. de Perigl. d. tr. de quest. cap. 2. num. 9. Boss. tit. de indic. & confid. nu. 137. & tit. de Confess. per tort. num. 6. Gandin. d. tr. de Malef. tit. de quest. num. 26. Bonifac. eod. tr. d. rubr. Quæ indic. deb. vrec. tortur. num. 6. & 13. & in rubr. de Confess. num. 5. quod procedit etiam

in crimine læsæ maiestatis, & alijs atrocissimis delictis, quamuis auctoritate Principis tortus fuerit Ricc. in collect. dec. 2724. par. 7. nec sufficerent ad condemnandum indicia, quæ postea superuenirent, vt dicunt DD. quos refert, & sequitur Dian. par. 4. tr. 6. ref. 2. vers. vnde ex his Ricc. in collect. decis. 2602. in fin. par. 7.

Nulla etiam esset confessio extorta per suggestionem, vel subpromissione impunitatis: quia non licet Iudici decipere reos, vt hoc pacto inueniat veritatem, cū etiam innocentes fateri possent ad se liberandum è carceris vexatione, & alijs incommodis Riccius in collect. decis. 1774. & alij apud Loccatell. d. insp. 5. num. 89. & 94. & seq. vbi etiam dicit, quod ex tali confessione nullum oritur iudicium ad torturam, si fuerit reuocata.

Addit Farinac. & alij, quos refert Dian. par. 4. tr. 6. ref. 17. quod si Inquisitor sine Episcopo reū torqueret, nulla esset ipso iure confessio rei in tormentis extorta per clem. 1. §. propter de Heret.

Item si mulier post partum torqueretur nõ expectatis 40. diebus, & fateatur delictum, talis confessio esset nulla Dian. d. par. 4. tr. 6. ref. 29. vers. notandum est etiam, vbi citat Eymeric. à Rosbach. in Prax. crim. tit. 5. cap. 2. nu. 6. & Baiard. ad Clar. 7. 64. num. 67.

19 Sed si reus spontè fatetur, tunc absque alia ratificatione damnatur Gandin. d. tit. de Quest. nu. 15. Bonifac. de Vitalin. in rubr. de Confess. num. 1. & alij communiter in-

mò ex tali confessione purgatur omne vitium processus ita, vt si esset ex aliqua causa nullus, ex huiusmodi confessione substineatur *Myrsing. dec. 77. cent. 5. quæ refert Ricc. in Collect. dec. 1774. p. 5.*

Obserua tamen, quod spontanea delicti confessio nõ sufficit ad condemnandũ aliquẽ pena capitali, nisi etiã cõstet, delictum fuisse commissũ, vt decisũ refert *idem Ricc. in collect. dec. 1774.*

Obserua 2. quod si minor confiteatur delictum, de quo aliter non constabat, nisi per confessionem suam, tunc tamquam læsus restituatur in integrum etiam nõ probata læsione; quia satis læsus presumitur ex ipsa confessione. *Meg. al. var. resol. 10. 1. ref. 21. nu. 4. ubi citat Angel. in l. certum §. in pupillo ff. de Confess. Alex. & Taf. in l. nã & postea §. si minor ff. de Injur. Marsil. sing. 445. ver. minor.*

20 Quæres, an reus in criminalibus possit appellare? Resp. negatiuè, si est conuictus, & sponte confessus *iuxta l. 2. C. Quor. appell. non recip. quod etiam procedit in pecuniarijs, seu ciuilibus causis, vt d. glo. ibidẽ in ver. propria, & decisũ refert Ricc. in Collect. dec. 621. p. 3.*

Dicitur autem spontè confessus etiam qui confessionem suam in tormentis factam ratificauit *l. 1. §. si quis ultro ff. de Quest. glof. in d. l. 2. ver. aliquid dixerit, vbi etiã Bart. C. Quor. appell. non recip.*

Limita 1. si reus est confessus tantum, & non conuictus: tunc enim poterit appellare, ut *d. glof. in d. l. 2. ver. propria, & ibi Bart. n. 1. quod alij intelligunt, dummo-*

dò adducat in appellatione causam probabilem contra suam confessionem: secus si nullam legitimam causam deduxerit, vt ex cõstitutione 24. Pij V. probat *Locca-tell. de Quæst. iudic. in sp. 3. nu. 23. & ita communiter seruari testatur Clar. in §. fin. q. 94. in princ. idem dicendum, quando reus cõfiteretur cum qualitate, quæ delictum minuit, vel quando non esset manifestè conuictus, quia tunc etiam admittitur appellatio, vt *d. Ricc. in Collect. dec. 621. par. 3.**

Limita 2. quando reus esset tantum conuictus, & non confessus, vt *constat ex d. l. 2. C. quor. appell. quia ad hoc vt reus non possit appellare, vtrumque requiritur, videlicet quod sit conuictus, & cõfessus, & idèõ alteram non sufficit, vt ibidem dicit glof. & DD.*

Obserua tamen, quod in multis casibus propter immanitatem criminis conuicto appellatio denegatur, etiam si delictum confessus non fuerit, vt *d. glof. in d. l. 2. ver. propria*, videlicet si fuerit insignis, vel manifestus latro, seditionum concitator, vel dux factionum, vel alias vbi arbitrio prudẽtis Iudicis periculum esset in mora *iuxta l. constitutiones ff. de Appell. l. si quis filio exheredito §. hi autẽ ff. de Injust. rupt. & irr. testam. vel si virginem rapuerit iuxta l. vn. §. si autem post C. de Rap. Virg. vel monetam Cæsaris falsificauerit l. 1. C. de fals. monet. cuius textus dispositionem etiam contra tondentem procedere dicit Ricc. in Collect. decis. 182.*

S. II.
An, & quoties Iudex possit repetere
torturam.

Repetito quoque torturæ Iudici est arbitraria, ut constat ex l. *repeti ff. de Quest. & notat. Bart. in l. vnus §. reus num. 2. ff. de Quest. & alij cauere tamen debet Iudex, ne huius arbitrij prætextu immoderatè sæuiat, sed potius in dubio nõ deueniat ad repetitionem, ut dicit Clar. in *Prætic. crimin. §. fin. q. 64. vers. hæc autem. Ricc. in Collect. decis. 1567. p. 5.* Quare si contra reũ adsint indicia leuia, non multum manifesta, nec multum vrgentia, tunc questio de eo non debet repeti *Bart. ibidem d. n. 2.*, nisi fortè superuerinerint noua indicia, tunc enim tortura repeti potest secundum communem, & receptam DD. sententiam *Gandin. d. tit. de Question. num. 20. Clar. d. q. 64. vers. ultimo videndum Bonifac. de Vitalin. in tr. de malef. in rubr. Qua indic. deb. præc. tort. num. 8.* hæc tamen indicia debent differre à primis specie, vel substantia secundum *Boss. in tit. de Tortur. num. 46. Add. ad Bart. in d. l. vnus §. reus Loccatell. de Quest. Iudic. inspect. §. num. 70. Ricc. in Collect. dec. 2263. par. 6.* vel saltem esse debent fortiora, & euidentiora prioribus, ut d. *Gandin. loco cit. num. 20. Bart. in d. §. reus num. 2. & alij apud Clar. d. q. 64. vers. ultimo videndum.**

Potest similiter repeti tortura, si adsint indicia valde vrgentia,

& valde manifesta, & Reus fuerit leniter tortus, *Bart. in d. §. reus n. 2. Ricc. in Collect. decis. 574. par. 3. & decis. 2263. par. 6. Loccatell. d. insp. §. num. 54. Clar. d. q. 64. vers. hæc autem, & alij communiter:* quæ admodum repeti etiam potest, si reus in tortura cõfiteatur, & dein de non docto de errore reuocaret suam confessionem, etiamsi alia indicia non superuenerint: hoc enim iudicium variationis, cum ex ore proprio procedat, est cæteris potentius *Bart. in d. §. reus in fin. Boss. lit. de Tortur. n. 46. & 47. Clar. d. q. 64. in fin. & alij apud Dian. par. 4. tr. 6. ref. 23.* quod intellige, si ante confessionem præcedebant legitima indicia, ut d. *Bonac. relatus in Syntag. opin. commun. tit. de Quest. cap. 7. vers. confessio in tortura.*

22 Verum huiusmodi tortura repetenda non est vltra tertiam vicem, *Boss. ibidem num. 44. Ricc. in Collect. dec. 574. par. 3. Ambrosin. de mod. form. process. in form. lib. 4. c. 4. nu. 7.* vbi etiam notat, quod quilibet vice potest reus ter quassari, hoc est tribus ictibus funis cõcuti, ut dicit etiam *Dian. par. 4. tr. 6. ref. 35.* quod arbitrio Iudicis relinquatur *Loccatell. d. insp. §. n. 60. & seq. tormentum verò vigiliæ nunquam est repetendum propter eius atrocitatem Loccatell. insp. 2. nu. 23. & seq.*

23 Quare si reus iterum positus in tormentis cõfiteatur, & deinde in ratificatione iterum neget, non erit procedendum in infinitum, sed sufficit, si tormenta tertio repetantur; & si deinde in-

ne-

negatiua perfiffat, Index accusa-
tori terminum statuet ad proban-
dum delictum, quo non probato
reus absoluendus est ex hactenus
deductis, vel relaxandus cum
cautione de se repræsentando, vt
d. Clar. §. fin. q. 21. vers. ulterius
quæro in fin. Loccatell. insp. 5. n. 72.
Ricc. in Collect. dec. 2263. par. 6.
Gandin. d. tit. de quæst. num. 21. vel
in pœnam extraordinariam dam-
nari potest iuxta ea, quæ supra
diximus, & notat etiam Loccatell.
d. insp. 5. num. 100. Ambrosin. loco
cit. num. 9.

Obserua tamen, quod si reus
bis fuerit sufficienter tortus, non
efficit in tali casu tertio torquen-
dus, quia indicia prioris confes-
sionis per pœnam secundæ tortu-
ræ satis purgata sunt Dian. p. 4.
tr. 6. ref. 24: vbi citat Farinacc. q.
38. num. 106. Carthar. de Interr.
reor. lib. 4. cap. 1. nu. 132. & 161. et
alios.

24 Obserua 2. quod quando tor-
tura est repetenda ex nonis indi-
cijs, danda est etiam reo copia indi-
ciorum, vt d. Pegn. in Direct.
Inquis. p. 3. comment. 54. Carthar.
loco cit. lib. 4. cap. 1. num. 198. quos
refert Dian. d. par. 4. tr. 6. resolut. 16.
in fin.

25 Obserua 3. quod in tormento
finis non potest reus detineri vl-
tra horâ ex motu proprio Pij IV.
apud Loccatell. d. insp. 5. nu. 60. vbi
etiam notat, quod aliquando de-
tinetur etiam breuiori tempore
iuxta qualitatem delicti, personæ
& indiciorum: quod arbitrio Iu-
dicis relinquitur, Gandin. d. tit. de
quæst. num. 10. Bonifac. de Vitalin.

in tit. qualit. sit fin. tort. nu. 1. &
alij apud Dian. d. par. 4. tr. 6. ref. 35:
26 in tormento verò vigiliæ po-
test reus detineri longiori tempo-
re, videlicet vsque ad quinque,
& etiam ad decem horas arbitrio
Iudicis secundum DD. quos refert,
& sequitur Loccatell. loco prox. cit.
n. 61. & seq.

27 Obserua 4. quod reus torqueri
debet tribus diebus separatim.
Clar. d. q. 64. vers. debet igitur Loc-
catell. d. insp. 5. num. 73.

28 Obserua 5. quod potest Index
ex iusta causa diuidere torturam,
præsertim si reus parum, aut ni-
hil pati videtur; & idè si censeat,
reum esse torquendum per horâ
integram, & in tortura illum non
detinuit, nisi per mediam horam,
potest eo casu reum iterum tor-
quere vsque ad horam integram;
secus si reus nō posset torqueri,
nisi per mediam horam, aut pau-
lò plus, vel minus: tunc enim
tortura non est diuidenda, quia
sic acrius torqueretur, vt dicunt
DD. apud Loccatell. d. insp. 5. n. 67.
& seq. vbi etiam notat, quod tor-
mentum vigiliæ propter illius gra-
uitatem, & atrocitatem non est
diuidendum.

29 Obserua 6. quod tortura non
repetitur, si reus debilis sit, &
delicatus, vel si fortè defecerit in
tormentis: quia tunc dicitur suf-
ficienter tortus ita vt non sit am-
plius torquendus, idem Loccatell:
loco proximè cit. num. 67: & 102.
vbi citat Farinac. quæst. 38. nu. 82
& Maur. Burg. de mod. proc. ex ab-
rupt. q. 42. num. 15.

S. III

An, & quando testes in causis
criminalibus sint torquen-
di

- 30 **R**egula est, quod testes inhabiles, seu alias à iure reprobari non probant sine tortura: ob carmen *l. si ea rei conditio ff. de testib. & est communis opinio: nā per torturam omnis defectus, & inhabilitas tollitur Clar. in Pract. crim. l. fin. q. 25. in princ. Alciat. in reg. 2. Presumpt. 29. nu. 12. excep-*
- 31 Ita inhabilitate proueniente ex causa inimicitiae, quae nunquam purgatur per torturam etiam in quocunque grauisimo crimine, ut dicunt DD. apud Loccatell. de quaest. Iudic. in sp. 3. num. 55.
- 32 Testes autem inhabiles sunt, infames siue infamia iuris, siue infamia facti *Clar. loco cit. testes varij circa substantialia, Boss. in tit. de Tortur. test. num. 27. socij criminis, etiam si indulgentiam delicti seu gratiam pro se obtinuerint, Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. resol. 320. & in collect. decis. 133. part. 1. item satellites, aliaeque viles personae, ut sunt Histriones, & similes Loccatell. de Quaest. iudic. in sp. 5. num. 258. Ricc. in collect. dec. 138. par. 1. & decis. 2529. par. 7. Boss. in tit. de Denunciat. num. 12. & in tit. de Tort. test. num. 3. Vulp. in Prax. Iudic. cap. 29. num. 1. & seq.*
- 33 Obserua tamen, quod si plures adsint testes inhabiles, non omnes torquendi sunt, sed duo, vel tres, quia tortura est refrenan-
- 34 Tortura verò in tali casu regulariter inchoanda est à timidiori, deteriori, vel magis suspecto *l. vnus ff. de quaestio. Gandin. de malef. tit. de quaest. num. 11. Loccatell. in sp. 5. n. 77. & alij apud Dian. par. 4. tr. 6. ref. 26. nec debet excedere mediam horam, ut post Farinac. & alios d. Loccatell. d. in sp. 5. num. 175. & 288. Dian. par. 4. tr. 6. resol. 27. vers. ult. Ricc. in collect. dec. 2630. in fin. par. 7. neque est repetenda Franc. Marc. decis. 487. vol. 1. quem refert, & sequitur Ricc. in d. collect. decis. 2630. quicquid dicit Boss. in tit. de Confess. per tort. num. 7. & de tortur. Test. num. 21. & de opposit. contra test. num. 18. sed tunc Iudex adherere poterit ijs depositionibus, quae sunt magis verisimiles, & cum quibus concurrunt plura adminicula, ut d. Clar. in l. fin. q. 53. vers. quartus est casus Ricc. in Prax. for. eccles. v. 1. ref. 408. Gubr. lib. 7. concl. 26. numero 3.*
- 35 Obserua 2. quod huiusmodi personae inhabiles tunc torquentur, quando crimen est graue: & ideo si recipiantur in testes in leuibus delictis, quae nullam, velleuissimam poenam mereantur, torqueri non debent: nam neque ex hoc capite tunc repelluntur *Natt. cons. 161. n. 10. lib. 1. Farinac. q. 56. num. 165. quos refert Locca-*

tell. in sp. 4. numero 88.

Idem dicendum de teste vario circa non essentialia, quia talis variatio non sufficit ad torturam *Boss. in tit. de Tortur. test. num. 30.*

Neque torquentur testes inhabiles producti ad defensam inquisiti, quia hoc est privilegium Innocentiae, quae testibus etiam inhabilibus probari potest *Menoeb. de Praesumpt. lib. 5. quaest. 48. nu. 7. Loccatell. d. in sp. 4. num. 93.* vbi subdit, quod ex huiusmodi testibus non tollitur omnino fides probationibus fisci ita, ut reus penitus absoluitur, sed ut poena ordinaria delicti non puniatur; idemque procedere in crimine haeresis dicit *Dian. par. 4. tr. 6. ref. 11. vers. verum contraria sententia.*

Nec torquendi sunt, si per alios idoneos testes, seu per alias legitimas probationes plene constaret de delicto: tum quia magis creditur duobus testibus fide dignis, quam mille scelestis *Boss. d. tit. de Tortur. test. num. 43.* & tit. de opposit. contr. test. num. ult. tum, quia huiusmodi testes inhabiles admittuntur tantum in defectum aliarum probationum, vel quando veritas aliter haberi non potest *Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. ref. 212.* & alij apud *Dian. d. par. 4. tr. 6. ref. 11. vers. nota quarto Clar. in d. fin. q. 24. vers. sciendum.*

36 Obserua 3. quod in delictis leuibus, pro quibus non imponitur poena corporis afflictiva, creditur etiam satellitibus sine tortura, puta si aliquem reperiant ludentem ludis prohibitis, vel cum armis, dummodo arma, vel aleas,

aut alterius prohibiti ludi instrumentum ad Curiam deferant: alias in nihilo eis creditur *Loccatell. in sp. 5. num. 258. Boss. in tit. de Denunciat. num. 12. Vulp. in Prax. iudic. cap. 29. num. 1.* & seq. *Ricc. in Collect. dec. 2529. par. 7.* vbi id limitat in Capitaneo Satellitum, qui integer testis habetur ad effectum probandi delictum etiam graue: sed hoc arbitrio Iudicis relinquitur, qui considerare debet qualitatem personae, & alias circumstantias.

Addit *Loccatell. loco cit.* quod ex constitutione Alexandri I V. & Clementis VI. Satellitibus Sancti Officij in ijs, quae pertinent ad eorum officium, creditur absque tortura, vbi alia adminicula, & coniecturae concurrunt praeter eorum attestaciones:

37 Obserua 4. quod ad torturam testis inhabilis non exiguntur indicia, quae ad rei torturam sunt necessaria, nec habetur disceptatio cum aduocatis, et decisum refert *Ricc. in Collect. dec. 2630. p. 7.* nisi testis torquendus esset propter causam, quae aliunde, quam ex processu oriatur, puta ex eo, quia sit infamis, vel vilis: tunc enim super hoc est disputandum, & cognoscendum dato etiam illi termino ad deducendum, si quid in contrarium habet *in v. l. 1. §. si quis dicatur & l. si quis ff. de Quaes. contrarium tamen, etiam in hoc casu in praxi seruari dicit *Clar. in d. fin. q. 25. vers. solet dubitari;* sed hoc totum arbitrio prudentis Iudicis relinquit *Bart. in l. vnus §. testes ff. de Quaes. Boss. in tit. de Tortur. test. n. 39.**

39. idem *Ricc. in Prax. for. eccles. p. 1. ref. 405*
- 38 Obserua 5. quod sub nomine vilium personarum non veniunt ij, qui viles dicuntur ratione communis status, & eorum exercitij; & ided ex hoc capite torquendi non sunt, si alias sint honestæ, & probatæ vitæ *Boss. d. tit. de Tortur. test. num. 3. & alij apud Loccatell. d. insp. 5. num. 256. & 295.* idemque dicendum est, si in teste esset alius defectus non proueniens à crimine, puta quia esset domesticus, ac pauper *Boss. tit. de Indic. & consider. num. 151.* vel si testis deponeret in causa, vbi habet interesse; tunc enim non torquetur, etiam si varius sit, *vt dicunt DD. quos refert, & sequitur Loccatell. insp. 3. num. 44.*
- 39 Obserua 6. quod huiusmodi testes inhabiles non sufficiunt ad condemnandum reum pœna ordinaria, sed tantum ad infligendam pœnam extraordinariam, vel torturam, *vt inquit. Clar. d. fin. q. 24. vers. sciendum in fin. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 2. ref. 12.* nec plenè probant, si producantur ad defensam, sed relinquitur arbitrio Iudicis, quanta sit eis fides adhibenda inspecta facti, & personarum qualitate *Ricc. loc. cit. Clar. ubi supra vers. item scias.*
- Notandû tamen est, quod reus torqueri non debet ex dicto vilius socij criminis, nisi alia ad-
 41 minicula, vel præsûptiones concurrant *Boss. in tit. de Indic. & consid. ant. tort. num. 160. & alij communiter.* secus si adesset depositio duorum, aut trium sociorum criminis, etiam si essent singulares *Clar. in d. fin. q. 21. vers. sed pone.* nisi fortè tales socij criminis plures patiantur defectus, puta si non tantum essent socij criminis, sed etiam periuri, infames, aut alias inhabiles, quia tunc reus non torquetur, *vt dicunt DD. quos refert, & sequitur Dian. p. 4. tr. 6. ref. 8.*
- Addit *Ricc. in Prax. par. 2. ref. 212.* quod quando vnus testis omni exceptione maior adest cum alio minus idoneo, tunc facere plenam probationem, si huiusmodi testi minus idoneo tortura ad purgandam, & tollendam illius inhabilitatem adhibita fuerit.
- 40 Obserua 7. quod quando testis torquetur vti varius, & contraria deponens, regulariter statur vltimo dicto in tormentis *Boss. in tit. de tortur. test. num. 20. Alciat. de Presumpt. reg. 2. presumpt. 29. n. 13 & 14. & ita seruari dicit Clar. d. fin. q. 53. vers. quartus est casus, & alij apud Gabr. lib. 7. concl. 26. nu. 1. & 9. Loccatell. insp. 5. nu. 271.* qui duo vltimi Doctores id intelligunt, quando secundum dictum in tormentis receptum fuit solemniter in forma iudicij, & parte citata, alias non tolleretur primum dictum iuratum; sed de cõsuetudine citatio ad hunc actum omittitur, *vt d. Boss. in tit. de opposit. con. test. num. 1.*
- 41 In multis tamen casibus statur primo dicto, videlicet quando testis illo medio tempore alloquutus fuit, vel potuit alloqui cum parte: tunc enim magis attenditur primum dictum extra torturam,

- ram, quam secundum in tortura propter merū subornationis *Alciat. d. præsumpt. 29. nu. 6. Gabr. lib. 7. concl. 26. num. 7. Loccatell. insp. 3. nu. 48. eademque ratione attenditur primum dictum, si testis post publicationem processus dicat contrarium, ut post Bart. dicit Boss. in tit. de opposit. con. test. nu. 1. Alciat. d. præsumpt. 29. nu. 10. Ricc. in collect. decis. 569. par. 3.*
42. Secundo statur primo dicto, quando testis tunc fuit tormiter examinatus, ut d. *Loccatell. d. insp. 5. nu. 271. quamvis illud primum dictum debilitetur quoad fidem depositionis secundum Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 408.*
43. Idem dicendum, si primum dictum sit magis verisimile, quod arbitrio Iudicis relinquatur *Boss. in tit. de opposit. con. test. num. 1. & alij apud Gabr. d. concl. 26. num. 6.*
44. Tertio statur etiam primo dicto, si ex prima depositione fuit ius questum parti *Alciat. d. præsumpt. 29. num. 6. Loccatell. d. insp. 5. nu. 271. ubi refert, ita resoluiffe Rotam in Parmen. status 23. Martij 1601. coram Card. Millino*
45. Quarto si quis deponat in se, uti pars, & in alium uti testis, quia hoc etiam casu magis creditur primo dicto sine tormentis *Bart. in l. 1. §. questioni ff. de quaest. Boss. in tit. de opposit. con. test. numero 1.*
46. Quinto quando primum dictum extra tormenta receptum fuit in articulo mortis: tunc enim secundum dictum in tormentis non tolleretur illud primum, ut post *Aym. d. Gabr. dicta concl. 26. num. 11.*
47. His adde, quod potest Index torquere etiam testes recusantes dicere veritatem, etiam si inhabiles non sint, puta si interfuerint delicto, & tamen negarent, se aliquid vidisse *Boss. in tit. de tortur. test. nu. 10. quemadmodum potest reus torqueri, si Iudici legitime interroganti nolit respondere Loccatell. d. insp. 5. num. 190. ubi etiam dicit, quod mitius in hoc casu reus torquendus est, videlicet ad summum vsq. ad quartam partem vnus horum, vel etiam minus arbitrio Iudicis.*
48. Notandum tamen est, quod tunc testis torture subijciendus non est, nisi ab vno saltem teste digniore conuincatur, secus si a minus digno *Bart. in l. vnus §. testes ff. de quaest. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 405. & in collect. decis. 2630. par. 7.*
49. Limita in Clericis, nobilibus, & alijs in dignitate constitutis: tales enim torqueri non debent, etiam si essent verisimiliter informati, præsertim quando ab alijs veritas haberi potest: sed loco torture multis pecuniarijs iuxta locorum consuetudinem plectendi sunt *Boss. in tit. de tortur. test. n. 7. Loccatell. insp. 5. num. 283. & 309. & alij communiter.*

S V M M A R I V M.

1. Accusationes criminales regulariter spatio 20. annorum tolluntur.
2. An hoc procedat in Inquisitione.
3. Actio iniuriarum anno prescribitur: limitatur nu. 5. 6. & 7.